

F3/2006 - Z pokladnice filatelistické literatury (2)

Filatelistické povídky: Čtyřblok růžových Merkurů (2)

V minulém čísle Filatelie jsme vás seznámili s tím, že se redakci podařilo získat souhlas k publikování Filatelistických povídek Františka Langera. Náš seriál jsme začali předmluvou o sběratelství samotného autora a dnes pokračujeme první částí povídky Čtyřblok růžových Merkurů.

Malé Jungmannovo náměstíčko bylo jistě kdysi idylickým zákoutím, soudě podle toho, že na něm doprostřed kruhového záhonu poliantek umístili pomník slavného lingvisty poklidného devatenáctého století. Avšak nyní se Josef Jungmann, vážný a vyrovnaný český klasik, dívá ze svého podstavce a křesla na zběsilé víření u svých nohou, neboť klidné zákoutí se zatím proměnilo v jednu z nejbáznivějších pražských křižovatek.

Starší muž, který toho večera šel krok přede mnou, asi hodlal podstoupit zkoušku jasnovidnosti, duchapřítomnosti a tělesné mrštnosti, jakou je přechod přes tuto křižovatku za plného večerního ruchu. Přitom nesl pod paží dvě velmi těžké knihy, a levicí, v které držel už deštník, si také přidržoval klobouk, protože vířila nejen auta, ale i vítr. Mohl být celkem šťastný, že o něj jen nepatrně zavadil nějaký blatník a že jsem ho včas zachytil, když zavrával, a že, člověk úslužný, jsem mu ještě pomohl zvednout těžké folianty, které mu vypadly z podpaží. A protože byl zcela bledý a zmatený, dovedl jsem svou první pomoc až do konce, zavedl jsem ho do kavárny na protějším rohu a objednal pro nás oba po koňaku.

„Jsem Ignác Král, prokurista Živnostenské banky,“ představil se mi, když vypil kapku koňaku a zapil ji celou sklenicí vody. „A jsem vám velmi vděčen, že jste mi zachránil život.“

„Život snad ne,“ odpověděl jsem, „ale jistě tyhle dvě kapitálské knihy, kterým by se auta sotva byla vyhýbala.“

Pan Král přitáhl své knihy něžně k sobě. „Bylo by jich škoda,“ řekl. „Víte, sbírám trochu známky.“ Poklepal na oba svazky. „A nerad bych přišel o kus své sbírky.“

Teprve nyní vzbudil starý pán ve mně skutečný zájem. Poznal jsem mnoho filatelistů do svých i do jejich dvanácti let, ale neviděl jsem nikdy žádného, kterému by bylo podle mého odhadu bezmála šedesát. A ve vzpomínce na tenké album svých chlapeckých dob jsem v duchu potěžkal oba folianty a zeptal se s patřičnou úctou: „To je vaše sbírka?“

Pan Král se na mne podíval úkosem a poněkud přivřenými víčky. Až po měsících naší známosti jsem se naučil, že takový jeho pohled znamená usvědčení z filatelistické nevědomosti. Něco jako kantorské: Sedněte si, žáku, máte nedostatečnou. „Ne, je to jen její kousek. Jenom mé některé švýcarské známky.“

Vybavoval jsem si všechny své vzpomínky z dvanácti až čtrnácti let, ale nemohl jsem si představit, že by známek téhle malé zemičky – vzpomněl jsem si na Viléma Tella na nich – bylo víc než na jednu a jistě neplnou stránku mého albíčka. A tadyhle dva tak tlusté svazky! Když jsem své myšlenky pronesl nahlas, udělil mi pan Král opět jeden pohled ze strany. Pak spustil, že sice švýcarských známek je jenom kolem tří set, ale že opravdový sběratel nalezne mezi nimi tisíce variet podle tiskařských desek, papírů, hedvábných vláken, odstínů barev a zoubkování, nemluvě o razítkách, tiskových chybách, dělených známkách a takových zvláštnostech.

Co se mi podařilo shrnout do jedné dost obšírné věty, přednášel pan Král, který se už zcela zotavil, celou půlhodinu.

Byla to urovnaná vědecká přednáška, která by šlechtila každou universitní katedru. Byla rozdělená na kapitoly, které starý pán oddělil pauzami, při nichž vypíjel doušek vody. Prstů používal, aby vypočítával jednotlivé odstavce, které vždy ohlásil, za předně, za druhé, za třetí. Když mluvil tišším hlasem, zřejmě jsem viděl místa tištěná petitem, a vztyčil-li ukazovák, patřilo, co řekl, mezi poznámky pod čarou. A jako každá vědecká práce byla jeho přednáška propletena spoustou číslic, dat, jmen míst, knih a kapacit, časopisů a katalogů.

Za této půlhodiny jeho tvář zdravě zrůžověla, kdežto já jsem cítil, že jsem bledý a že hlava se nyní točí mně. Vzpamatoval jsem se poněkud, až když sáhl po foliantu, aby svou teoretickou přednášku doplnil (jak řekl) praktickými ukázkami. Zotavilo mne náhle mých dvanáct let, které každý člověk nese s sebou až do smrti a které byly najednou strašně zvědavý na sbírku starého pána. Ovšem, co jsem teď uviděl, nebyly ani vzdálené příbuzné mých chlapeckých známek, zašpiněných, potrháných, smutných, které byly krásné jen v klukovských představách. Žádný chlapec se neodvážil takhle ani snít, že jednoho dne se mu album promění v takovýhle čarovný poklad nebo v takové velkolepé muzeum. V těch svazcích list za listem švýcarské známky příjemně polechtávaly svými něžnými barvičkami, někde řídce jedna vedle druhé jako baletky v rovných řádcích, jindy jako kompanie vojáků, když jich byly plné stránky, řada pod řadou. Leckde se mnohokrát opakovaly jednotlivé známky i jejich skupinky pro můj pohled a znalost naprosto stejné, pro starého pána však plné důležitých růzností. Jiné hustě pokryté stránky byly náhle vystřídány třebas jen jedinou řádkou, jinde zase skvěla se dokonce jen jediná známka uprostřed celé strany a nadto asi pro svou vzácnost uzavřená do průhledné lesklé obálky.

V tom případě veliký bílý papírový prostor kolem ní jí tvořil svatozář.

Jak tak obracel listy, najednou se pan Král zarazil. Strana byla prázdná a jen stopy lepenky ukazovaly, že také zde dříve bylo nalepeno několik málo známek. Prohlížel znepokojeně prázdná místa a pak řekl: „Asi odtud vypadly, když mi knihy vyklouzly z rukou.“

„Byly to vzácné známky?“ zeptal jsem se ho stejným tónem, jako jsme se kdysi ptávali kluk kluka.

„Je mi jich líto. Byla mezi nimi velmi slušná zelenavá dvojice pěticentových Port Local s páskem Port Cantonal nad známkou. Nu, mám ve svých dubletách ještě jedno takové dvojčátko, třebas ne už tak pěkné.“

Tohle byla pro mě odpověď v nesrozumitelném jazyku a pokusil jsem se, aby mi ji přeložil do nejsrozumitelnějšího na světě, totiž do číslic. Zeptal jsem se krátce, kolik asi by stála. „Kdybych ji měl kupovat,“ řekl, „zaplatil bych za ni jistě dvacet tisíc, až by se ovšem někde náhodou vyskytla. Ale jak jsem řekl, já ji kupovat nemusím.“

Po téhle odpovědi zavolal jsem rychle „Platit“ a stejně rozhodně jsem prohlásil starému pánovi, že půjdu známku hledat, přece nenechám dvacet tisíc ležet někde v blátě.

Ale pan Král mi ani nedovolil vstát ze židle. „Co vás to napadá, odvažovat se ještě jednou do té mely! Ty známky za to nestojí. Tam jde o život.“ A aby mé myšlenky odvedl od mého záměru, začal zas obracet stránky v albu a dokonce k některým

známkám kromě odborného výkladu připojil krátkou historku, jak a kde ji objevil. Příběhy, jimž jsem teprve později přišel na chuť, ale o nichž on zatím soudil, že pro ně zapomenu na švýcarské vzácnosti, a místo na tak dobrodružnou výpravu že půjdu z kavárny rovnou domů.

Když jsme se však rozloučili, přece jen jsem se vypravil ke křižovatce před pomníkem. Vždyť dvacet tisíc stojí za pokus. Jestliže byly vůbec ztraceny a nejsou-li známky i jejich cena pouhou fantazií starého člověka. My jsme přece také říkali o některých známkách, že stojí korunu nebo dvě, ačkoli jsme ji koupili u papírníka za tři krejcare.

Avšak na křižovatce jsem shledal, že jeho pravdomluvnost asi nebudu moci prověřit. Přece tudy celé hodiny projížděla auta po asfaltu, který se leskl jako černý led, co tedy mohlo zbýt z tenkých papírků, které padly pod kaučuková kopyta automobilů? Ale pak mě napadla nová myšlenka: Stále ještě dul ostrý vítr, který se po zemi pohyboval jako kosa. Což když zanesl známky někam, kde se mohly zachránit?

Roztrhal jsem lístek ze zápisníku a hodil útržky na zem v těch místech, kde jsem před dvěma hodinami zvedl alba starého pána. Neviditelné koště větru je ihned metlo přes ulici až k záhonu, který vroubí pomník velkého slovníkáře, a tam se zachytily v keřících nízkých růží stejně jako jiné naváté smetí. Posvítíl jsem si kapesní svítilnou a prohrabal smetištěátko holí. Byly to většinou tramvajové lístky, reklamní letáky, vstupenky do biografů, našel jsem také roztrhaný los a zmačkaný dopis. A pak se v smetí něco zalesklo jako střep zrcátka nebo kus stříbra nebo hvězdy. Tak jsem našel první průhlednou obálčku, v jakých pan Král uchovával své vzácnosti. Potom ještě jednu. To mi dodalo odvahy a pustil jsem se záhonem až k patě pomníku, který zastavil mé poslední pokusné balónky. Hledal jsem vášnivě jako houbař.

„Co zde děláte?“ Před záhonem stál strážník chystající se nevlídně mě z něho vyhnat, nebo mi i uložit pokutu za chození po záhoně růží. Byl jsem chvíli na rozpacích. Kdybych mu odpověděl, že zde hledám dvacet tisíc, asi by mě dokonce zatkl, že se posmívám úřadu, nebo by mne odvedl jako blázná. Naštěstí moje pomlčka nebyla dlouhá a ihned mně napadla správná výmluva.

„Promiňte, ale vítr mi sem odnesl desetikorunu.“

Člověk musí znát míru. Strážník s porozuměním pokývl hlavou a odešel.

A já těch dvacet tisíc našel! Ano! Obdélnou obálčku a v ní proužek skládající se ze dvou známek s páskem Port Cantonal, právě jak starý pán je popisoval, prosím. A já mu chvilku křivdil a nedůvěřoval, že měl v albu známky za dvacet tisíc, protože se nepustil za nimi nikoli na kraj světa, ale ani ne na nejbližší křižovatku! Umínil jsem si, že jako pokání za své pochyby mu nález sám odnesu do banky.

Při opožděné večeři jsem se pochlubil svým přátelům, že jsem dnes našel dvacet tisíc na chodníku. Totiž na chodníku ne, ale mezi růžičkami. Můj výrok vzbudil senzaci, jak jsem očekával. Jenže se proměnila v úšklebek, když místo čekaného balíčku bankovek se z náprsní tašky objevily pouhé známčičky. Tohle? Ovšem žádný z nich nebyl filatelista. Myslím, že jsem opět poprvé od svých dvanácti let pocítil opovržení k nefilatelistům.

Příštího dne, když jsem vrátnému v Živnostenské bance řekl trochu honosně, že chci mluvit s panem prokuristou Králem, byl jsem jen tak nedbale poslán ke zdviži, která mě vyvezla do nejvyššího poschodí. Jeho kancelář se mi zdála trochu zastrčená jak ve výšce

budovy, tak na konci chodby. Uvnitř poněkud – vlastně na prokuristu Živnostenské banky až příliš – prostá. Žádná kožená souprava, křišťálový lustr, zrcadla, jen dlouhý stůl pod oknem, velká lampa na něm, několik židlí, skříň, umývadlo. Tak jsem si kancelář vysokého finančníka nepředstavoval.

Starý pán seděl za stolem, před ním ležely balíčky bankovek, které podle mého mínění počítal. Obracel je totiž rychle mezi prsty, růžek po růžku, někdy některou přejel prsty nebo dlaní, několika zašustil u uší a k jedné si dokonce čichl, zálibně se na ni zadíval a odložil ji stranou. Protože nevím, jaká je práce bankovních prokuristu, měl jsem právo se dovtípit, že ho zastihuji v nejmilejší činnosti bankovních magnátů, to jest při počítání peněz.

Přivítal mě pěkně, pěkněji než své známky. Prý nemůže z nich mít pravou radost, když si pomyslí, že kvůli nim jsem nasadil svůj život a znovu se vrhl do nebezpečí té křižovatky. Jistě však jsem získal jeho přízeň, protože mě pozval do svého bytu a slíbil mi černou kávu, kterou prý vaří tak dobrou, jako nikdo druhý v Praze, ne-li na celém světě.

Nemohu říci ani o jeho bytě v starém domě na Uhelném trhu, že by byl důstojný prokuristy největší české banky. Zařízen byl z nábytku, který jeho majitel jako by oceňoval jen podle počtu zásuvek. Samé starodávne komody a manžetníky anebo novější prádelníky, sekretáře s troskami intarzií, kredence, bufety, ba i šatníky, o kterých jsem soudil, že skrývají Královu garderobu, byly tu jen pro možné množství přihrádek a šuplat. A na policích byly jako v knihovně postaveny podobné folianty, jaké jsem mu pomohl zvednout se země toho večera, kdy jsme se seznámili.

Svůj soukromý život vyvrhl do kuchyňky, odkud mi za chvíli přinesl opravdu znamenitou kávu. Její skvělost i vášeň ke známkám, kterou mě nakazil – byla jako pozdní recidiva dětské nemoci – vzbudily ve mně přátelské city. A protože láska k černé kávě a sběratelská vášeň nejsou stavy pomíjivé, také naše přátelství se stalo trvalým.

(POKRAČOVÁNÍ)